

# UNITÁRIUS ÉLET

XLII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

1988. JÚLIUS—AUGUSZTUS

## FŐTISZTELENDŐ ZSINATI FŐTANÁCS!

A mi egy igaz Istenünk gondviselésében bízva, remélem, hogy 1988. augusztus 30-án betöltöm 80. életévemet.

Ugy vélem, hogy ez az időpont alkalmas arra, hogy kérjem püspöki tiszteimből való nyugalomba bocsátásomat.

Tudatában vagyok annak, hogy e döntésem részben váratlanul éri a Zsinati Főtanácsot, valamint egyházunk végrehajtó testületét, a Képviselő Tanácsot, melynek ápr. 23-ra egybehívott ülésén bejelentésemet előterjesztem. Kérem, hogy kérésemet a Képviselő Tanács pártolólag terjessze fel a vélhetően 1988 őszén egybehívandó Zsinat elé.

Az állam és az egyház között kialakult jó kapcsolat, valamint az 1948. okt. 7-én kötött egyezmény és az ezt követően megjelent 1/1971. évi Állami Egyházügyi Hivatali rendelkezés alapján e szándékomat levélben Miklós Imre államtitkár, elnök úrnak, valamint — szóban — Sarkadi Nagy Barna általános elnökhelyettes úrnak és Bai László főosztályvezető úrnak bejelentettem. Nevezettek bejelentésemet és nyugalomba bocsátásomat, mely állampolgári jogon alapul, sajnálkozásuk kifejezése mellett tudomásul vették.

Igy az Egyházi Képviselő Tanácsra hárul az a feladat, hogy utódom megválasztására vonatkozó egyházi és állami rendelkezések értelmében a szükséges lépéseket megtegye.

Örömmre szolgál, hogy Bartók Béla főgondnoktársam, akivel együtt kezdtük meg egyházvezetői munkánkat, és teljes egyetértésben dolgoztunk a mai napig, sajnálkozva, de megértéssel fogadta elhatározásomat, és közölte, hogy a maga részéről az 1989. évi ciklus lejártáig változatlanul ellátja főgondnoki teendőit.

Ezt az alkalmat is felhasználom arra, hogy köszönetet mondjak mindazoknak az Atyánkfiaiainak, akik 1971 óta munkám végzésében tanácsaikkal elláttak, szükség szerint helyettesítettek. Kérem, hogy egy későbbi időpontra egybehívandó rendkívüli képviselő tanácsi ülésen határozzák

meg, egyházi törvényeinknek megfelelően, a Zsinati Főtanács helyét és időpontját, valamint tegyék meg javaslatukat az Állami Egyházügyi Hivatal elnökénél, kérve az előzetes jóváhagyást a megválasztandó püspökjelöltre vagy jelöltekre vonatkozóan.

Isten áldja meg több mint négyszázéves múltja visszatekintő egyházunk életét a jelenben és a jövőben, remélve, hogy a megválasztandó püspök munkája újabb átmenetet fog jelenteni egy jobb és sikereiben gazdagabb jövő felé.

Atyafiságos tisztelettel:  
Dr. Ferencz József  
unitárius püspök

Dr. Ferencz József úrnak  
unitárius püspök

B u d a p e s t

Tisztelt Püspök Úr!

Megköszönöm március 24.-én kelt megtisztelő levelét, melyben Püspök Úr arról tájékoztatót, hogy 80. életévének betöltésével meg kíván válni az aktív szolgálattól. Tiszteletben tartva felelősségteljes elhatározását, bejelentését tudomásul veszem.

Kérem fogadja munkatársaim és a magam nevében kifejezett nagyrabecsülésemet személye és értékes szolgálata iránt. Szeretném kifejezni reményemet, hogy több évtizedes egyházvezetői tapasztalataival nyugalomba vonulását követően is segíteni fogja közös céljaink valóságváltását.

További jó egészséget kívánok Önnek.

Budapest, 1988. április 29.

Őszinte tisztelettel:  
Miklós Imre  
államtitkár

Lapunk következő számában emlékezünk meg  
Bartók Béla hamvai hazatéréséről  
és temetéséről.

# LÉTÜNK HARMÓNIAJA:

rádiós prédikáció: 1988. június 19.

Alapige: Máté 9,37—38.

— Akkor monda az ő tanítványainak: **AZ ARATNI VALÓ SOK, DE A MUNKÁS KEVÉS.**  
— **KÉRJÉTEK AZÉRT AZ ARATÁSNAK URÁT, HOGY KÜLDJÖN MUNKÁSOKAT AZ Ő ARATÁSÁBA.**

**Kedves Hallgatóim, Szeretett Testvéreim!**

Én azt hiszem, hogy akkor is ilyen áldott, érlelő meleg nyár lehetett, mint ez a mostani miénk, és az aratásnak is kezdeti időszaka, hiszen egy egyetemes és örök emberi probléma felvetésekor használja JÉZUS az arató és az aratás képletét. És a megállapítás nemcsak egy egyszeri, akkori alkalomra szól, mert időszerűsége volt mindig, s van ma is.

Az írás szerint egy hosszabb körútja során — hiszen bejárta a „városokat és falvakat mind” — látja meg népe nyomorát és elesettségét. Felméri a reá és tanítványaira váró súlyos feladatot, amely olyan nagynak tűnik, hogy méretei és mélységei miatt kevésnek találja az emberi erőt, a segítő jó szándékot és azt az igyekezetet, amely szükséges a súlyos gondok megoldásához, az elesettség-ből való felemelkedéshez. Sok a munka, kevés a munkás, sok az aratnivaló, de kevés az arató. Nemzedékek egymást váltó sorában, mikor ne lett volna így? Sok nemes cél és nagyszerű gondolat azért bukott el, mert kevesen voltak követői, hitvallói, testet öltői.

Fáradt is lehetett Jézus, mert nem tud önerejéből kivetítő utat mutatni. Egyetlen tanácsa van, mint mindég, ha a legsúlyosabb teher nehezedik reá: az imádság, az Istenhez fordulás. „Kérjétek” — mintha az is benne lüktetne: velem együtt — „kérjétek az aratásnak Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába.” — És ezzel az imádságban Istenhez fordulással kinyilatkoztatja azt is, hogy megállni, megtorpanni, a fájdalommal, a nyomorral, a betegségekkel szembeni harcot feladni nem lehet.

Életünkben nemcsak a piros betűkkel bejegyzett napok jelzik az ünnepeket. Évszázadok, vagy tán évezredek óta fekete betűsen is ünnep az aratás, az aratásnak kezdete. És a néplélek — mert áldott munka ez — hitéből fakadóan jelképpé formálta, a minden nemes célt, a minden igaz törekvést valóra váltó munka örök jelképévé.

Már az ószövetség világában is megtörtént és a béke jelképévé vált, mert az özönvíz után a bárkát elhagyó és áldozatot bemutató Noéval Isten közli, hogy: „... míg a föld léssen, vetés és aratás ... meg nem szűnnek.” (Mózes I. k. 8,22.) Így Isten által lett pecsétje a legnagyobb megbékélésnek a VETÉS és az ARATÁS, — mert e kettő elengedhetetlen feltétele a kenyérnek, annak a kenyérnek, amely biztosítja az élet megszakíthatatlan folyamatát.

Vetés és aratás azonban nemcsak a szántóföldön folyik. Vetés és aratás — jelképes tanításban — minden munkára és minden munka eredményének a betakarítására vonatkozik.

— Vet és arat a NŐ az anyaság legmagasztosabb hivatásában, mert gondoskodó szeretete áldozatától függ a felnövő nemzedék emberi magatartása. Nem véletlen — mert az életben a hívő ember számára nincsenek véletlenek —, hogy az ANYAI SZÍV tette a földet, melyen születünk és amelyen a bölcsőnk ringott ÉDES ANYA-FÖLDÜNKKÉ, és a nyelvet, melyen beszélünk, a mi édesen csengő MAGYAR ANYANYELVÜNKKÉ.

— Vet és arat az építész, kinek tervbe álmodott álmait kivitelezzi a kőműves, az ács és a teljes építmény megszületését szolgáló minden emberi kéz.

— Vet és arat a tanár, aki a megismerések útjára vezeti a tudományra szomjas ifjú lelkeket.

— Vet és arat az orvos és az ápoló, akik a betegségtől

óvó, vagy a betegségben gyógyulást adó szent szolgálat fehérköpenyes katonái.

— De mindenkit felsorolhatnánk, akik vetnek és aratnak az élet érdekében, úgy, mint a földműves, aki földjét műveli.

— Vet és arat: a nyomdász, a bányász, a pék és minden kétkézi munkás, mind akik dolgoznak.

A mérnök, aki rajzol és számol, vagy a tanuló, aki tanul, a filozófus, aki elmélkedik.

— Vet és arat a tudós, aki önmagát adja vagy áldozza fel egy nemes célért, a megismerés, vagy felismerés aratásáért.

— Vet és arat a művész, aki játszik, a festő, aki színekbe álmodja a valóságot, és a szobrász, aki farag, és formába önti belső világa képeit.

— És kiket soroljunk még? — mindenkit, aki, ha bárhol is él, de kapott, hozott, vállalt vagy keresett hivatásával és képességeivel egy közös, nagy és szent vetés és aratás szolgálatába állított a mindent átfogó élet. Csak így lesz, csak így lehet sorsunk és életünk áldás, isteni ajándék. *Csak így lehetünk — unitárius hitvallásunk szerint — Istennek munkatársai a világ arculatának formálásában.*

Ezért a teremtés történetének két alapvető tételét, mi unitáriusok másként értelmezzük, mint többi keresztény hittestvéreink.

A paradicsomi bűneset után mint egy ítéletnek a kihirdetése hangzik el, és átokként jut kifejezésre az isteni kinyilatkoztatás: „Orcád veritékével egyed a te kenyeredet.” — Jézus kitörli az emberi szívből a bosszúálló istenképet, és helyébe a megbocsátó atya jóságát helyezi. Ezért számunkra már nem büntetés és nem átok ez az isteni döntés. Sokkal inkább elhívás: elhívás az együttműködésre — arra, hogy az ember ne eltartottja legyen az Istennek, hanem ha csak élete rövid szakaszának folyamán is: szándékának beteljesítője, terveinek megvalósítója, a földön Istennek munkatársa.

Atok-e, vagy áldás a munka?

Nemcsak a XX. század, de az ezt megelőző hosszú évszázadok, sőt évezredek valósággá vált eredményeinek birtokában végre tudnunk kellene, hogy az ember számára a munka, még az „orcánk veritékével végzett munka” is emberi hivatásunk vállalását jelenti, és a jézusi értelmezésben, hogy „legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes” — Isten munkatársává való felzárkózásnak a lehetőségét adja meg.

A másik tétel a: HASONLÓSÁG. Mózes I. könyve első fejezetének 26. versében olvashatjuk: „És mondá Isten: Teremtsünk embert, a mi képünkre és hasonlóságunkra.”

Évezredek óta az ember ezt a hasonlóságot formai és nem lényegi hasonlóságnak fogta fel. Sőt még ma is így értelmezi. Ezért születtek a nagytermetű, fehérszakállú, bölcs tekintetű, de mindenkor ember formájú istenképek. Pedig Ő nem ábrázolható, formába nem önthető. Hasonlóságunk Vele a lelkeség és szellemiség hasonlóságában lényegi, mely egyben saját értékrendjének felismerését és helyét is kell hogy jelentse az ember számára ebben az Isten-teremtette világrendben.

Az Isten lényének ilyen értelmezése jut teljes mérték-

ben kifejezésre Jézus tanításában, az evangéliumban, bár itt-ott elvéve az ószövetségben is fellelhető, hiszen Jób, a hűség prófétája nyilatkozta: „az ember úgy születik a munkára, mint a madár a repülésre.”

Igaz azonban az is — és Jézus ezt sem titkolja el —, hogy az ember — nem úgy, mint az Isten — kifárad, elgyengül, megtorpan. De mert Isten az örök forrás, és megújulásunk lehetősége, Ő gondoskodik arról is, hogy az ember elgyengülésében új erőt nyerjen, és megtorpanásában ne unatkozzék. Ebből, a velünk törődő isteni gondoskodásból természetesen következik, hogy Isten szándéka nem a „világ vége”, nem Istennek leszámolása az emberrel, hanem örök ösztönzés arra, hogy az ember vállalja a számára Isten által meghatározott feladatot, legyen a világegyetem jobb megismerője, és Isten földi munkatársaként vállalja és végezze úgy munkáját és feladatát, hogy minden elért eredmény, minden elvégzett „ARATÁS” önmaga és embertársai javát, egyben Isten dicsőségét gazdagítsa és emelje. Így születik meg Isten akaratának teljesítéséből létünk harmóniája, és ezért kerül a hangsúly Jézus evangéliumában első rendben, és mindent megelőzően az ÉLETRE.

A XX. század nyelvén, a XX. század problémáinak tengerében így lesz érthetővé ez a jézusi sóhaj, és így válik időszerevé a tétel, életünk sok-sok gondjának, bajának útvesztőjében.

Mi teszi maradandóvá és egyetemessé az örök igazságokat? Sok egyéb mellett az is, hogy a legegyszerűbb formában jutnak kifejezésre. Ezt meg kell éreznünk ebben a jézusi megnyilatkozásban is, mert a világról és annak jelenségeiről szerzett élményeink válnak belső és sajátos hitvilágunk élményeivé is, és ez így van jól, mert akarva, akaratlanul így szolgáljuk a mindenkori előrehaladást, a szükségszerű fejlődést. Örök szabály ez, e földön élő minden ember számára, amelyről itt, ebben a megnyilatkozásában Jézus is bizonyosságot tesz.

Azonban ez bizonyossága annak is, hogy nem vak véletlenek szeszélyes játékaiból eredően születünk e világba, földünk világába, hanem egy mindent elrendező isteni terv akaratából: céllal, küldetéssel, elhivatással. De tudnunk kell azt is, hogy ezt a születést és ezt a világot nem mi választottuk, nem mi akartuk. Sem térben, sem időben nem mi voltunk kiválasztói. Még dimenzióit sem mi

határoztuk meg, mert készen kaptuk. Csak egyetlen egyben dönthetünk: a minőségében. Elsőrendűen fontos ez, és döntően meghatározó. Mert az életen, az én életem minőségén és értékén, bölcsőtől a koporsóig változtatni lehet. Így életem pozitív vagy negatív voltának meghatározója az emberi munka és az élet nagy feladatainak a vállalása: — az, hogy mit tűztem magam elé célul, és a kitűzöttékből mit végeztem el, mit valósítottam meg.

Bennem, általam és velem együtt van-e ehhez megfelelő és elegendő munkás kéz, munkás szív? — Van-e elegendő arató az Isten tervének e nagy aratásában?

Elkezdeni talán nehezebb, mint bevégezni, mert az elindulásnál magunk vagyunk, de a befejezésnél ott áll, ott vár reánk az Isten. És elengedhetetlenül fontos erre a jézusi útra lépni, mert, mint, ahogy Goethe, a költőfejedelmünk mondja: „a haszontalan élet: előlegezett halál.”

És hadd végezzem mondanivalóimat Gárdonyi Gézával, aki egyik írásában így nyilatkozik: „A földi boldogságnak első feltétele az akaratnak dolgoztatása, és egy cél felé való kitérés, lanyhulás nélkül. Mert a boldogság egyik neme: a jól végzett munka látása és a siker érzése. A munka mutatja meg, hogy mi az értéke az embernek.”

Ezt a tételt igazolja, vagy legalábbis még jobban aláhúzza, az emberi lelkek legmélyebb mélységeinek ismerője, Dosztojevszkij, amikor pesszimiztikus világszemléletével állapítja meg: „Ha az embert végképp el akarnak taposni, megsemmisíteni, vagy a legsúlyosabb büntetéssel sújtani, — úgyannyira, hogy a legelvetemültebb gyilkos is megrázkódjék és előre megrettenjen, hát akkor olyan munkára kellene fogni, amelynek semmi néven nevezendő haszna és értéke ne legyen.”

„Az aratnivaló sok, de a munkás kevés” — hivatás is ez, azzal az imádságos sóhajjal, hogy „kérjétek az aratásnak Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába”. Küldjön: Téged, engem, mindnyájunkat, mert egy jobb világnak állandó látásában, amely átragyog az élet sötét felhőin, a munka az, az aratás vállalása az, ami enyhíti a szenvedést, ami megszenteli a cselekvést, ami jóvá, erkölcsössé, bölcsé, türelmessé, jóakaratóvá és igazságossá tesz. Hallani kell, érezni kell ma mindannyiunknak e szomorú és sóhajos jézusi megállapításban a hívást, a hivatást is: az élet, a mindannyiunknak élete érdekében. Amen.

Husztai János

## „Egy az Isten” — Nigériában

Nemrégiben találkoztam és beszélgettem el Frankfurtban az Unitárius és Szabadelvű Vallások Világszövetségének tanácsülésén, Olatunji Matimodju, esperes-lelkésszel, a nigériai Unitárius Testvériség elnevezésű egyház vezetőjével.

*Kérdésemre, hogy egyháza mikor és hogyan alakult, a következőket válaszolta:*

— Mivel korábban Nigéria brit gyarmat volt, a misszionáriusok is Angliából érkeztek, s a vezető néger értelmiségiek is angol egyetemekre jártak.

— Alapítónk dr. Adeniran Adedeji Ishola volt, aki Lagosban 1917-ben unitárius vitakört hívott életre. A hitről, teológiai elvekről folytatott eszmecserék mellett nagy hangsúlyt fektettek az imádkozásra, melytől testi és lelki gyógyírt reméltek.

— 1918-ban hivatalosan is egyhá-

zat alapítottak, de ebben a kezdeti időszakban az istentiszteletet a lagoszi városi csarnokban tartották.

— A miénk volt az első keresztény egyház Nigériában — mondja Matimodju —, amely az ősi néger bennszülött dobokat használta az istentisztelet során. A keresztény tanításokat is ősi néger dallamokon szólaltatták meg. A dobot, sajnos, száműzni kellett a szertartásból, mivel a szomszédos Keresztény Missziós központban ezt kifogásolták.

*Mennyire vált ismertté, és tudott-e terjeszkedni a nigériai unitárius egyház? — kérdeztem.*

— Az évek során, liberális teológiai felfogásuk miatt az egyház vezetőit, tagjait, több ízben is üldözték, bántották, Néhányukat állásuk otthagására, vagy megváltoztatására kényszerítették. Nigériában a hagyományos keresztény egyházak nagy befolyással bírnak.

— Egyetlen nagy gyülekezetünk van, Lagosban. Templomunkat 1936-ban építettük, melyhez azóta

egy másik szárnyat is ragasztottunk. A gyülekezetnek három lelkésze van.

*Van-e jelmondatuk, vagy használnak-e valamilyen jelképet?*

— Templomunkon ugyanaz a mondat szerepel, mint a 400 éves erdélyi unitárius templomok falán: „Egy az Isten”. Egyházi szimbólumunk a lángoló kehely, melyet úgy értelmezünk: „Mutasd meg Uram a világosságot, hogy az emberek megtalálják a Hozzád vezető utat!”

*Nigéria lakosságának fele muzulmán, Okozott-e problémát unitárius körökben a többnejűség kérdése?*

— Nem. Elődeink is angol mintára a keresztény egyneűséget követték. De ma is vannak olyan területek és gyülekezetek, ahol a moszlim hatás az erősebb.

— Ami „fehér” unitárius szemmel talán meglepő a liturgiánkban, az a nagy létszámú kórus és vallásos női táncosok is lehetnek. De létszámunk, sajnos, mindezek ellenére sem éri el az ezret.

Szent-Iványi Ilona

# Minden ember a szülőföldjén boldoguljon

Magyarországi egyházi vezetők felhívása

Mi, a magyarországi egyházak (református, evangélikus, baptista, metodista, ortodox, unitárius és a Szabadegyházak Tanácsa) vezetői 1986 karácsonyán, a szeretet és béke ünnepe, mint felelős őrállók és pásztrok, kifejeztük, hogy aggodás és féltés él szívünkben a Romániában élő magyar kisebbség helyzetét illetően.

Sajnos, a kedvezőtlen híreket továbbá fájdalmas tapasztalatok erősítették. Ezrek és ezrek kényszerültek elhagyni őseik földjét. Családok szakadtak szét és kilátás nélkül várja mintegy kétezer gyermek és hitves, hogy újra boldogságban együtt legyenek. Sokaknak egy élet fáradtságos munkájával szerzett gyümölcsöt kellett megválni. A magyarországi egyházak, evangéliumi kötelességüknek engedve, ökumenikusan és saját felekezeteik összefogásaként segítséget nyújtottak az áttelepülőknek, mert mint keresztyének másként nem tehettek. Többszer ember kopogtatását hallották meg gyülekezeteik ajtaján. Szolgálatukban kifejezést adtak annak, hogy minden nemzeti kisebbséghez tartozó ember is szülőföldjén kell hogy boldoguljon és emberhez méltó életet éljen.

Azt gondoltuk, ez a folyamat megáll és minden jóra fordulhat. Most is abban reménykedünk, hogy keresztyén hitünkkel a megbékélést szolgálhatjuk. Készek vagyunk arra, hogy a Romániában élő egyházakkal, azok vezetőivel és híveivel együtt gondolkodjunk és imádkozzunk, mert hiszünk: a történelem Ura megváltoztathatja ezt a nyomorúságos állapotot.

Ez annál is inkább fontos, mert Romániában olyan állami intézkedések történnek, amelyek elképzelhetetlenül fokozzák mindnyájunk elkeseredését. Ilyen szándék az, hogy az ezredfordulóig drasztikusan csökkentsék a falvak számát, és a lerombolt településekről elűldözött embereket agrár- és ipari központokban, bérház-tömbökben helyezték el. Az ország 13 000 kis településéből három év alatt hétezeret akarnak eltüntetni a térképről, olyan helységeket, ahol javarészt különböző nemzetiségek élnek: magyarok, németek, szerbek, bolgárok, zsidók és mások. Értelmetlenül meg akarnak semmisíteni olyan településeket, amelyekhez történelem és hagyomány fűződik. Égremutató templomok tornyai, az imádság megszentelt helyei, imaházak, amelyek mind-mind évszázadok óta a lelki és nemzetiségi együtartozás jelképei voltak, a föld színével lennének egyenlővé. Az Isten dicsőségére épült istentiszteleti helyek, amelyek a

történelmi viharokban védőbástyát jelentettek, romhalmazzá válhatnak; temetők, amelyekben az ősök hamvai felett a feltámadás Igéi vigasztalást és erőt adtak, most egy-egy nemzetiség sírhelyévé válhatnak. Mindez mélyen sérti a vallásos emberek hitét és minden jóakarató ember érzelmeit. Az európai civilizáció ezeréves kulturális kincsei ítéltetnek pusztulásra. Földgályuk hagyományokat, összetartozásokat, emlékeket akarnak eltiporni, történelmi folyamatot akarnak megszakítani. Ezért azok helyett sírunk, kiáltunk és kérünk segítséget, akik nem szólhatnak.

A Szentlélek által erőt és bátorságot vévén, kérünk minden hívőt, testvért és barátot, egyházat, egyházi és világi szervezetet és minden jóakarató embert, hogy a legszélesebb nyilvánossággal siessen segítségünkre.

Reménységgel és imádsággal tekintünk minden megbékélést szolgáló kezdeményezés elé, így most különösen miniszterelnökünk közeljövőben Romániában teendő útjára és tárgyalásaira.

Fájdalmaink ellenére a zsoltárral valljuk: „Az Úr az Ő népének ereje, és az Ő fölkejtének megtartó erőssége. Tartsd meg a te népedet és áldd meg a te örökségedet, legeltesd és magasztald fel őket mindörökké!” (Zsolt 28,8.9).

Budapest, 1988. június 17.

A Magyarországi Református  
Egyház nevében:  
**Dr. Tóth Károly**  
püspök  
a Zsinat lelkészi elnöke

A Magyarországi Evangélikus  
Egyház nevében:  
**Dr. Nagy Gyula**  
elnök-püspök

A Magyarországi Baptista Egyház  
és a Szabadegyházak Tanácsa  
nevében:  
**Viczián János**  
elnök

A Magyarországi Metodista Egyház  
nevében:  
**Hecker Frigyes**  
szuperintendens

A Magyarországi Ortodox Egyház  
nevében:  
**Dr. Berkó Feriz**  
esperes-adminisztrátor

A Magyarországi Unitárius Egyház  
nevében:  
**Dr. Ferencz József**  
püspök

## BIBLIOTHECA UNITARIORUM

E jeles, közös magyar—holland gondozásban megindult sorozat második kötete hosszas huzavona után megjelent. Az Akadémiai Kiadó pontos munkájaként megjelent kötetet, a *De falsa et vera unius Dei... cognitione* című 1568-ban Gyulafehérvárt, az akkori fejedelmi nyomdában megjelent munkát, a váratlanul elhunyt *Dán Róbert* rendezte reprint szövegében sajtó alá. Munkájában mi is részt vettünk a hazai könyvtárakban meglévő kötetek hiányos lapoldalainak szövegerekonstruációja során. Ennek megemlézésére a kiadványban nem akadt hely.

A terjedelmes és — nagy általánosságában — sok újat mondó előszót *dr. Pirnát Antal* professzor írta. Előszava magyar szövegének egy részét *dr. Erdő János* és *dr. Ferenc József* mint a kuratórium tagjai észrevételekkel látták el, melyeknek nagy részét a tudós professzor — sajnos — nem vette figyelembe.

Az angol nyelvre fordított előszót nyelvileg *dr. H. J. McLachlan*, az oxfordi Manchester College egykori principálisa gondozta. Sajnos, a levonat gondozásakor bizony jutott ide is a sajtóhibákból.

Reméljük, hogy a joggal vitatható fejezetre vonatkozó unitárius álláspontot az arra legilletékesebb szakember, *dr. Erdő János* professzor kifejti, esetleg a Keresztény Magvetőben, ha ugyan a kötet a bizonytalan postai viszonyok miatt eljut kezeihez.

A kötet bemutatása az alapítvány elnöke, *dr. Jan van Goudoever* holland professzor barátunk jelenlétében történt meg az Irodalomtörténeti Intézetben 1988. máj. 27-én, délután. Ezen az alkalmon *dr. Jan van Goudoever* professzor előadást tartott *From Network to Church* címen. Sajnos, a meghívó a püspök távollétében csak későn jutott el az illetékesekhez.

Az érdeklődők a kötetet az Akadémiai Kiadó könyvesboltjában (Alkotmány u.) megvásárolhatják.

F. J.

## A Magyar ENSZ Társaság

ápr. 28-án tartott ülésén Marc Palmer az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövete tartott előadást „Az Egyesült Államok politikája és az amerikai és szovjet viszony” címen. Az előadás után a nagykövet a kérdésekre is választ adott. Az előadáson jelen volt püspökünk is.

## Ezeréves az orosz kereszténység

Az orosz kereszténység ezeréves jubileuma alkalmából a magyar egyházak és felekezetek emlékünnepeket tartottak máj. 17-én Budapesten, a Ráday Kollégiumban. A millenniumi megemlékezésen a magyar egyházi és felekezeti vezetők mellett részt vett *Miklós Imre* államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke, *Borisz Sztukalin*, a Szovjetunió budapesti nagykövete, valamint *Varlaam* volhíni és rovnói érsek, aki az Orosz Ortodox Egyház képviselőjeként a jubileumi ünnepségsorozatra látogatott hazánkba.

A vendégeket *dr. Tóth Károly* református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke köszöntötte, majd *dr. Paskai László* esztergomi érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Kar elnöke szólalt fel.

*Dr. Berki Feriz* protoierej, a Magyar Ortodox Egyház esperes-adminisztrátora ünnepi beszédében a kezdetektől napjainkig ívelő áttekintést adott az orosz kereszténység történetéről.

Az ünnepségen ezután felszólaló *Varlaam* érsek *Pimen* pátriárka üdvözlését tolmácsolta.

Az egyház mai életét, tevékenységét meghatározó folyamatok között *Varlaam* érsek különös hangsúllyal szólt arról, hogy a Szovjetunió átalakítási törekvései, a nyíltság légköre kedvezően hat az állam és az egyház viszonyára; az Orosz Ortodox Egyház bővülő lehetőségei a többi között kifejeződnek az egyházközségek fejlődésében is.

Az ünnepségen nyilatkozatot tettek közzé a magyar egyházak:

### „Hordozott téged az Úr”

A magyarországi keresztény egyházak Isten iránti hálával emlékeznek meg arról, hogy az orosz nép ezer esztendővel ezelőtt a kereszttség felvételével bekapcsolódott az európai keresztény népek nagy családjának közösségébe. A magyar kereszténység, és minden hívő magyar ember szeretettel és áldáskívánással köszönti az Orosz Ortodox Egyházat fennállásának ezredéves jubileuma alkalmából.

E kiemelkedő évfordulón Isten örök Igéjének szavaival fejezzük ki áldáskívánásunkat: „Úgy hordozott téged az Úr, a te Istened, amiképpen hordozza az ember az ő fiát, mind az egész úton, amelyen jártatok” (5Móz 1.31). Ezen az úton ezer éven át az Orosz Ortodox Egyház az orosz nép és az emberiség

hőzjárult az orosz nép nemzetté válásához, ugyanakkor segítette és erősítette népét a nehéz időkben, a keleti támadók vagy a nyugati hódítók elleni harcaiban is. A kereszténység terjesztésében évszázadokon keresztül áldásos missziói szolgálatot végzett.

Amikor a magyarországi keresztény egyházak az Orosz Ortodox Egyház ezeréves gazdag szolgálatáról Isten iránti hálával emlékeznek meg, egyben szeretetteljes köszöntésüket és áldáskívánásukat küldik a millenniumát ünneplő Orosz Ortodox Egyháznak és a Szovjetunióban élő többi keresztényeknek... (Rövidített szöveg.)

Az ünnepségen *Husztai János* püspökhelyettesünk vett részt.

## OLVASGATVA A NÉVSORT

Abban több, mint száz olyan unitárius egyénnek, családnak a neve szerepel, akik erdélyi menekültek, s akiknek az elmúlt hónapok rendjén, közel százezer forint értékben juttattunk pénzbeli és szeretettel adott természetbeni ruha-, cipő-, élelmiszersegélyt.

E munkát tovább folytatjuk, és azoktól, akiknek nyitva a szívéük, első sorban pénzbeli adományokat kérünk, határokon inneni és nyugati határokon túli olvasóinktól.

Olvasgatom a névsorban a helységneveket, ahonnan jöttek Kolozsvár szerepel a legtöbbször, hiszen ide nyúlnak vissza az unitarizmus legősibb gyökerei. De jöttek a következő

városokból: Torda, Brassó, Marosvásárhely, Csikszereda, Székelyudvarhely, Nyárádszereda. A legtöbben városokból indultak útnak. Van, néhány, aki faluról jött közénk. Van, aki egyedül jött, van, aki családotól. Vannak, akik a gyermeket vagy más hozzátartozót hagytak otthon. Az idős, nyugdíjas korúak közül nem jött szinte senki, mert hiszen annak aki ide menekül, annak keményen kell dolgoznia, a kis Magyarország nem bír új nyugdíjterheket átvállalni. Van olyan gyermek — kettő is —, akik már unitárius vallásánál is órára is eljöttek Budapesten, és jelen voltam, amikor új kis itteni társakkal ismerkedtek. A felnőttek között van, aki elmondotta, hogy szorgalmas templomjáró volt, más meg arról vallott, hogy nem mindig merte felkeresni a templomun-

kat a székely unitárius falvakban, s félt gyermekének megtanítani az unitárius kátéban összefoglalt hitelveiket. Pedig mi ott is, otthon is csak azt tanítottuk, ami békességet és a dávidferenci tolerancia, a vallási türelem gondolatát hirdette és hirdeti ma is.

Kérjük azokat, akikhez eljut lapunk idei 4. száma, s elolvassák a sorokat, ne restelljék, ha újra hozzánk kell fordulniok. Írják meg, hogyan valósult meg valami abból, ami a régi otthon és az ősi föld elhagyására indította. Senkinek a nevét nem fogjuk kiírni, nehogy az otthoni hozzátartozókat ezért bántás érhesse.

Azokat, akik gyermeket vagy más hozzátartozót hagytak otthon, a magyar belügyminiszter-helyettes nemrégiben elhangzott nyilatkozata alapján semmi jóval nem tudjuk biztatni. A Magyar Vöröskereszt már több mint 200 családjegyzési kérelmet továbbított a román Vöröskereszthez és még visszajelzés sem érkezett, hogy a kérelmeket megkapták.

Aki más unitáriusokról is tud, kérjük írják meg azok nevét és jelenlegi tartózkodási helyét, mert az Állami Egyházügyi Hivatal útján a Magyar Vöröskeresztől is kaptunk pénzt, s reméljük, hogy külföldről is jön még valami. Ami van, azt szét akarjuk osztani, gondolva azonban arra is, hogy még mások is jöhetnek, és az ő részükre is kell tartalékolni valamennyit.

Ha híveink közül valaki — akár vidéken — átmeneti lakáshelyezést vagy esetleg munkaalkalmat tud felajánlani, kérjük, hogy ő is írjon.

Köszönjük, hogy nyugaton élő magyar unitáriusok köréből is kaptunk már adományokat.

Sajnos az ausztriai lágerekben élő mintegy közel száz unitáriusnak mi innen anyagi segítséget, vagy nyugatra való továbbjutásukhoz támogatást adni nem tudunk.

Köszönet az adakozóknak, a segítőknek, és várjuk sorait azoknak, akik már kaptak jó szót, tanácsot. Reméljük, hogy még lesz módunk újabb segítséget juttatni megalapozott, komoly célokra.

## Haypál Béla

ny. esperes, budai református lelkész 89 éves korában ápr. 16-án elhunyt. Egyházunk igaz barátja volt, akinek édesapja és Józán Miklós több évtizedes társadalmi munkában való együttműködése is korszakalkotó volt a budapesti református és unitárius egyházközségek együttműködésében. *Haypál Béla* 80 éves korában tartott szolgálata alkalmával püspökünk is jelen volt és méltatta érdemes igazi ökumenikus szellemű munkásságát. Családjá és egyháza gyászában őszinte szívvel osztozunk.

## Üdvözlő szavak

Elnök Úr! Hölgyeim és uraim!

Megtiszteltetés számomra, hogy meghívtak a Risshō Kōsei-Kai alapításának 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségre.

Ez a buddhista szervezet szoros kapcsolatba került 1969-ben az IARF-al, amelynek alapító tagja a magyar unitárius egyház is, 1900 óta. Ennek vagyok az elnöke, és ebben a minőségben hoztam meleg üdvözlőt Önöknek Magyarországról.

A közöttünk lévő szoros kapcsolat legfontosabb eseménye Niwano elnök 1974-es budapesti látogatása volt, amikor állami és egyházi vezetőink is fogadták. — Az 1984-ben Japánban tartott IARF kongresszus is nagy esemény volt kapcsolatunkban, ahol 4 tagú delegációnk, dr. Ferencz József püspök vezetésével megismerkedtünk a japán egyházi élettel. — A közelmúltban Goto-san magyarországi látogatásának örülhettünk és állandó kapcsolatunkat erősíti a havonta érkező Dharma World olvasása, valamint a hozzánk eljutó sok, többnyire angol nyelvű irodalom.

Ezt az alkalmat ragadom meg arra, hogy a legközelebbi IARF kongresszusra, amely 1990-ben lesz Budapesten, első ízben szocialista országban, a Risshō Kōsei-Kai tagjait meghívjam. Remélem, hogy ez a kongresszus, melyet rendezünk, ahol a világon az első unitárius egyház alakult a XVI. században. Az akkor Magyarországhoz tartozó Erdélyben unitárius fejedelem uralkodott, és 1568-ban egész Európában először ott iktatták törvénybe a vallásszabadságot.

Még egyszer minden jót kívánok a Risshō Kōsei-Kai vezetőinek és minden tagjának!

Dōmo arigatō!  
Bartók Béla

## Az AIDS probléma hálózata

„Mit tehet az egyház. Mit segíthetnek én?” — tették fel a kérdést az amerikai unitárius és univerzalista egyház Boston környéki gyülekezetei, amikor megalakították a Massachusetts-i egyházmegye „AIDS betegség foglalkozó bizottságát”.

Hasonló kérdések foglalkoztatták a „Szabadelvű vallások válasza az AIDS-re” című konferenciát is, melyet Új-Angliában tartottak nemrégiben.

Nem sokkal ezután, az amerikai unitárius központban, Bostonban is megalakult az AIDS munkacsoport. A feladatok között nem csupán maga az AIDS-betegség, hanem az AIDS-szel kapcsolatos kérdések is szerepel-

nek, hogy a különböző egyházkerületek nyújtsanak támogatást az AIDS-alapítvány létrehozásában.

Az AIDS munkacsoport országos hálózatot kíván létrehozni.

Orloff Miller, amerikai unitárius lelkész hangsúlyozta, hogy a lelkészeket külön AIDS-pasztorációra kell képezni. Nemcsak a betegeknek, hanem hozzátartozóiknak is szükségük van pontos információkra.

Az egyház gyűjtést indított, és alapítványt hozott létre lelkészek, és világiak képzésére, akik ebben az AIDS-hálózatban dolgoznak majd.

A konferencián szóba került a homoszexualitás kérdése, valamint a fajgyűlölet elleni közdelem problémája is.

Orbókné Szent-Iványi Ilona

## MIKÓ TIBOR 1913—1988

*Dr. Mikó Tibor v. miniszterelnökségi tanácsos, budapesti unitárius presbiter, az egykori egyházi igazoló bizottság tagja, 1949-ben hagyta el hazánkat. Egy ideig az Egyesült Államokban azután az NSZK-ban élt. Hazáját nem bántotta, és vágyott arra, hogy újra ellátogathasson még egyszer Budapestre, ahol élt és dolgozott, s ahol édesapja, dr. Mikó Ferenc egykori igazságügyminisztériumi államtitkár, a hazai unitárius egyház főgondnok-helyettese (1922—1940 közt) pihen a Farkasréti temetőben.*

*Az illetékesek egyházunk közbenjárása révén lehetővé tették, hogy nagy és egyben utolsó vágya megvalósulhasson, és 1987-ben közel egy hónapot töltött Budapesten felesége rokonai vendégszerető otthonában.*

*Az ősi bölöni Mikó nemzetség tagja 76 évesen 1988. jún. 3-án hunyt el hosszú szenvedés után. Münchenben jún. 9-én egy Erdélyből menekült református lelkész búcsúztatta.*

F. J.

## A SZET új elnöke

A Szabadegyházak Tanácsa dr. Szakács József elhalálásával megüresedett elnöki tisztébe egyhangúan Viczián János baptista egyházelnököt választották meg. A választó közgyűlésen az új SZET elnököt a tágelyházak képviselői és Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke is köszöntötte. Új tisztében mi is köszöntjük — s bántó él nélkül jegyezzük meg, hogy a közgyűlésre egyházunk nem kapott meghívást.

## PASKAI LÁSZLÓ BÍBOROS

II. János Pál pápa a június hó végén tartott illetékes fórumon 25 új személyt nevezett ki a bíborosi kar tagjai közé. E megtiszteltetés érte dr. Paskai László esztergomi érsek primást, a Magyar Katolikus Püspöki Kar érdemes elnökét is. Paskai László e legmagasabb katolikus méltóságot a legelső erre alkalmas pápai döntés alkalmával kapta meg, ugyanúgy, mint elődje, a néhai dr. Lékai László is.

A megtisztelő rang elnyerése nyereség egyháza és a magyar katolikus hívők, valamint államunk részére, és — természetesen — eddigi életműjében végzett áldásos és más egyházakat is mindig megbecsülő személyes érdemeinek elismerése.

Egyházunk nevében tisztelettel köszöntjük új magas tisztségében.

## Hírek

II. János Pál pápa Huzsvár Lászlót a Jugoszláviához tartozó bánáti terület püspökévé nevezte ki. A székhelyet régen Nagybecskereknek hívták, mai neve Zrenjanin. A felszentelést a pápa belgrádi nunciusa, Montalvo érsek vezette, a felszentelők közt volt dr. Paskai László esztergomi érsek és két érsek-püspök kísérője, valamint az erdélyi katolikus püspök, Jakab Antal is. Az 57 éves püspök fiatal kora óta magyar nyelvű katolikus lapot szerkesztett *Hitélet* címmel, és a feladatkörét püspöki tisztében is megtartja — írta beszámolójában az Új Ember c. hazai katolikus hetilap. Temesvárról csak Krajer Sebestyén ordinárius volt jelen. Ma sincs betöltve a temesvári, a nagyváradi és a szatmári katolikus püspöki szék.

A két évtizede meggyilkolt Martin Luther King emlékének. 1985-ben püspökünk is járt a városban, és meglátogatta a nagy néger lelkész sírját, az emléktemplomot. E templomban tartott szolgálatról írja dr. Pásztor professzor, hogy az istentiszteleten, melyen számos más egyház — köztük a katolikusoké is — részt vett, a prédikációt egy ötven év körüli fekete asszony, az itteni nagy methodista egyház első nő-püspöke mondotta. Prédikációja hatalmas erejű prófécia volt.

Pécsről, a katolikus székesegyházból dr. Cserhádi József megyéspüspök által magyar, német és horvát nyelven mondott homíliáját közvetítette pünkösdi ünnepén az osztrák és a bajor televízió,

Az ENSZ leszerelési ülészakán felszólalt dr. Tóth Károly püspök, a KBK elnöke is.

Dsida Jenő, Erdély egykori fiatal tehetséges költője, ötven évvel ezelőtt halt meg Kolozsvárott. Márton Aron, akkor kolozsvári plébános temette a Házsongárdi temetőben, 31 éves volt, *Légy már legenda* című versében írta: „... megnőtt szemedből csillagok jele csillan mostanában fellegeten lépsz rezgő fényben, rezedák illatában.” Sírja közel van az egykori jó barát, az unitárius mártír Szabédi Székely László sírjához. Ürmösi Károly dr. egykori osztálytársammal néhány évvel ezelőtt együtt látogattuk meg a két sirt. Vajon még meglátogathatók-e ma is? (F. J.)

Az Új Élet c. zsidó egyházi szemlének egyik májusi számában A pusztítás törvényei c. írás emlékszik vissza arra, hogy 50 esztendővel ezelőtt 1938. máj. 29-én szavazta meg az akkori magyar parlament az ún. „első zsidótörvényt”. Ellene egy sor kiváló magyar értelmiségi tiltakozott — élén Bartók Bélával, Móricz Zsigmonddal és másokkal.

**Dr. Pásztor János**, egyike a hazai református egyház jól képzett teológusainak, aki fiatalon afrikai kálvinista teológiai főiskolán néger benszülötteket oktatott, majd Debrecenben professzorkodott, és előttem ismeretlen okok miatt e tiszteről lemondva, Budafokon vállalt lelkészi állást. Feleségével együtt nemrégiben az USA-ban járt s onnan olvasólevelében számolt be élményeiről. Ebből idézve írjuk, hogy Georgia állam Atlanta városában részt vett egy tv útján közvetített istentiszteleten, melyen a baptista templomban áldoztak.

A frankfurti unitárius templomban konfirmálta a fiatalokat **dr. Tögel** unitárius lelkész. A szokásos kérdéseken túlmenően minden fiatalnak előre egy néhány oldalas dolgozatot kellett készítenie egy-egy neves XVI. századi előfutáráról az unitarizmusnak. Így Szervét, Erázmus, Castellió és mások voltak a kijelölt témák. Ezen túlmenően, újítás volt az, hogy egyházi szemléjükben minden konfirmált és jó dolgozatot irt fiatalnak a fényképe is megjelent, dolgozata pár soros kivonatával együtt. Vajon nálunk hány fiatal fogja beküldeni fényképét, hogy azt az egyházi lapban megjelenessük?

Az ortodox magyar egyház új imakönyvet jelentetett meg, mert a régi már elfogyott. A korábbi kiadás 1956-ban jelent meg.

**Dr. Albrecht Klein**, erdélyi német lutheránus püspök nyugalomba vonulásáról adtunk hírt lapunk múlt számában. Most a nyugaton élő, egykori erdélyi szászok *Licht der Heimat* c. szemléjének 1988. jún. számából arról értesülünk, hogy a hatóságok nem járultak hozzá dr. Klein püspök nyugalomba vonulásához, és felkérték, hogy vezesse tovább egyháza ügyeit. Az idei febr. 16-án tartott negyedévi tanácsülés, figyelemmel az egyház helyzetére, örömmel vette tudomásul, hogy dr. Klein püspök tovább vállalja egyháza vezetését, és hogy e munkájához egyházi és állami oldalról minden szükséges támogatást meg fog kapni.

Az *Inquirer* c. angol unitárius szemle 1988. ápr. 23. száma, mely közvetlenül a lancasteri évi közgyűlés után jelent meg, fényképet közöl, mely püspökünket ábrázolja, amikor az ülésen gratulál **Keith Gilley** lelkésznek, akit a közgyűlés továbbra is megbízott az említett lap szerkesztésével.

**Dr. Nagy István** lutheránus teológiai tanárt, a Lelkipásztor felelős szerkesztőjét, eddigi munkaterületének érintetlenül hagyásával, püspöke felkérte az óbudai egyházközség vezetésére, s e tisztebe ünnepélyesen is beiktatták.

**Telkes Attila** időskorú hívünk több érdekes levéllel kereste fel szerkesztőségünket. Különös figyelemmel olvastuk ama sorait, melyekben tiltakozik a magyar napi nyelven elharapozó sok idegen szó ellen.

A Rádai Könyvtár felújítása alkalmából rendezett ünnepségen részt vett **dr. Ferencz József** püspök is. A könyvtár most már újra szolgálja tudja az érdeklődőket. A felújítási munka vezetője **dr. Benda Kálmán** professzor, igazgató, akinek nagy felelősséggel végzett munkájáért **dr. Tóth Károly** zsinati elnök-püspök mondott köszönetet.

Az angliai unitáriusok az 1988/89. évi ciklusra **Bert Inksont** választották meg szervezetük elnökéül. Az angliai unitáriusok az egyik évben világi, a másikban egyházi személyt választanak szervezetük elnökéül. Szeretettel köszöntjük.

**IARF Interchapter News** címen újabban egy sokszorosított kiadvány jelenik meg, melyet **Elke Schlink Lazarraga** asszony szerkeszt, aki a német humanista mozgalom egyik vezető egyénisége. A legutóbbi számban, a hollandiai különböző szabadelvű mozgalmakat ismertették, akik mind tagjai az IARF-nak.

**Dr. Kovács Lajos** kolozsvári püspök márc. 27-én beiktatta Oklándon a külföldre távozott lelkész utódául **Márkos Ervin** eddigi beszercei szórványlelkészt.

A Bölönben elhalálozás folytán megüresedett lelkészi állásra a gyülekezet nagy többséggel a falu szülöttét, **Kozma Albert** eddigi recsenyédi lelkészt választotta meg, akit a püspök kinevezett.

A Brassóban megszervezett második önálló lelkészi állásra a gyülekezet egyhangúan **Szász Ferenc** eddigi s. lelkészt választotta meg, akinek ünnepélyes beiktatására sor került.

Az orosz egyház millenniumi ünnepségén népes egyházi küldöttség vett részt hazánkban is.

**Dr. Cserhádi József** pécsi megyéspüspök, a püspöki kar titkára az MSZMP pártterkezetet katolikus szemszögből részletesen értékelte az Új Ember 12. számában. Cikkéből idézzük: „Az állásfoglalásban kifejezett törekvések és elhatározások az ország lakosságában felkelthetik azt a reményt, hogy az írásba foglalt elvek — ha nem is azonnal — de fokozatosan a gyakorlatból is kiolvashatók lesznek, és az ország vezető ereje felé ismét bizalommal fordul társadalmunk minden rétege.” — Ezzel egyházunk hívei is egyetértenek.

#### A LITVÁN KATOLIKUSOK STATISZTIKÁJA

A Litván szocialista köztársaság lakosságának nyolcvan százaléka katolikus. A litván püspökök száma hét, a papoké 665. A püspökök közül öten közvetlenül részt vesznek a lelképásztori munkában. A papok átlagos életkora 60 év. Az utánpótlás egyetlen szeminárium keretében készül hivatására. Ez idő szerint a szeminárium hallgatóinak száma 130. A litván egyház két érsekségre (Wilno és Kowno) és négy püspökségre tagozódik. A lelképásztori munka templomokban összpontosul, amelyek vasárnaponként zsúfolásig megtelnek. Igen eleven élet folyik az ország huszonhét kegyhelyén.

**Dr. Kiss József** főgondnok helyettesnek az egyik Högyes Endre utcai gyülekezeti teremben felolvasott megemlékezését, terjedelme miatt csak lapunk karácsonyi számában tudjuk közölni.

**Barabás Miklós** ny. unitárius lelkész, tb. esperes, nagyenyedi gyülekezetünk egyik alapítója, 86 éves korában 1988. ápr. 12-én hosszú szenvedés után elhunyt. Nagyenyeden temették el **Szabó Dezső** kolozsvári lelkész szolgálataival.

**Nagy Béla** egykoron sinfalvi lelkész, v. Aranyos-Torda köri esperes elhunyt. Püspökünknek a teológián négy éven át évfolyamtársa volt és barátságuk hosszú évtizedeken át megmaradt. 1988. máj. 7-én a sinfalvi templomban **dr. Kovács Lajos** püspök búcsúztatta a környék lelkészei és nagyszámú gyülekezet jelenlétében. Püspökünk özvegyéhez részvétlevelt küldött.

**Komjászegi Géza** több gyülekezetben szolgált ny. lelkész 83 éves korában Nagyváradon elhunyt. Hosszú időn át szolgált az egykori bihari unitárius, azóta nagyrészt elnéptelenedett gyülekezetünkben. Temetésén **Boda József** nagyváradai lelkész szolgált.

A budapesti egyházak papjai részére a Hazafias Népfront fórumot rendezett máj. 26-án, amelyen Erdős André nagykövet tartott bevezető előadást, ismertette a bécsi utótalálkozó visszatérő problémáit. A fórumon egyházunk lelkészei közül **Husztai János** és **Bence Márton** voltak jelen.

Az európai információs közösség ez évi ülését Lengyelországban tartották. A következő ülésre 1989 májusában Baselben kerül sor s ezen lapunk is képviseltetni fogja magát.

**Dr. Bartha Tibor** ny. tiszántúli református püspök, nemrégiben lemondott betegsége miatt Elnöki Tanácsi tagságáról és országgyűlési képviselői megbízásáról. Az országgyűlés mindkét helyre **dr. Tóth Károly** budapesti püspök, zsinati elnököt választotta meg. Új felelős munkakörére **dr. Tóth Károly** püspöknek Istentől gazdag áldást kívánunk.

**Köpeczi Béla** művelődésügyi miniszter, Erdély fia, nyugalomba vonulását kérte, melyet az Elnöki Tanács elismerésének kifejezése mellett megadott. Kívánjuk, hogy a kiváló történész és kultúrpolitikus továbbra is gazdagítsa a magyar irodalmat. Egy alkalommal elmondotta püspökünknek, hogy kolozsvári tanárkodása éveiben igen jó kapcsolatban volt az unitárius kollegium tanáraival is.

**Dr. Jan Michalkó** szlovákiai lutheránus püspököt az USA Pennsylvania államában működő Muehlenberger College tiszteletbeli doktori címmel tüntette ki.

A hazai egyházak száma gyarapodott. **Miklós Imre** államtitkár az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke 1988. július 1-i hatállyal a mormon egyházat is a törvényesen elismert vallásfelekezetnek nyilvánította.

Az evangélikus egyház lapjában egyre több írás szól a volt fásori neves evangélikus gimnázium újra felállításáról. Érdeklődéssel figyeljük a törekvéseket. Állami részről jó szándékkal fogadták a tervet.

Az orosz orthodox egyház jubileumi ünnepségén **II. János Pál** pápát és a Vatikánt vezető népes küldöttséget **A. Casaroli** bíboros államtitkár vezette, akit külön fogadott **M. Gorbacsov** főtitkár is.

A budapesti szerb ortodox egyház máj. 7-én emlékezett meg az egyházközösség temploma háromszáz éves fennállásáról hálaadó istentiszteleten. Ugyanakkor emlékeztek meg lelképásztoruk Vujsics Dusan esperes, püspökhelyettesnek a templomban eltöltött hetvenéves szolgálatáról, a jubiláló gyülekezetet és érdemes öreg pásztortól mi is szeretettel köszöntjük.

A mormonok központja az USA Utah államában van, és számos missziói gyülekezetet tartanak fenn dél-amerikai és európai országokban.

A Dunántúli református egyházkerület pápai nagykönyvtárának kéziratkatalógusa a Széchenyi Könyvtár kiadásában 1987-ben megjelent. Itt olvastuk a 123. sz. tétel 0.112. h. jelzés alatt a következőket: Dávid Ferenc „Az Váradí disputatzió avagy vetélkezésnek... elől Számlálsa... 1569.” (XIX. század eleje.)

Másolat a Kolozsvárott 1569/1970-ben megjelent műről RMNY 286. 2,301 pp. 210 x 175 mm; a 237. laptól 20. századi kiegészítéssel.

A fentebbi kézirat másolat eredetijéről a XIX. században két unitárius teológiai tanár újabb kiadást szerkesztett. Ennek egy példányát könyvtárunkban őrzük.

Approches Unitariennes címmel már hatodik sokszorosított értesítőjét küldte szét az Association unitarienne française tagjainak és az érdeklődőknek. A szerkesztés munkáját L. Kirk unitárius lelkész — francia—amerikai származású — vezeti, akit tavaly előtt Kolozsvárt szenteltek fel az unitárius lelkési szolgálatra.

## Konfirmáltak

Huszi János szolgatársam jó néhány hónappal ezelőtt összeállította a gyülekezeti konfirmáltak naplója alapján azoknak névsorát, akik közel huszéves budapesti lelkészségének ideje alatt konfirmáltak.

Mintegy száz név mellé került meg a cím. Sok levél elköltözött jelzéssel érkezett vissza, tovább folyik a munka az egykori konfirmáltak pontos jelenlegi lakcímének megállapítására. Két alkalommal is tartottak összejevetelt. Bár a legrégebben konfirmáltak és a legfiatalabbak között nagy a korkülönbség, de az unitárius örökség szelleme felébredt sokukban a hívó levélre.

Érdemes munka a velük való foglalkozás. Ennél fontosabb munkája gyülekezeti lelkésznek nem is lehet. Olyan nagy találkozás a konfirmáció, mely sok szülőt is visszahozott a templomba, a gyülekezetbe, és kedves alkalom a régiiek találkozása, akik közül egyik-másik lassan már a saját gyermekét készíti elő a konfirmációra.

1988 pünkösdjén 14-en konfirmáltak. Nagyrészt budapestiek, de akad köztük néhány vidéki is.

Reméljük, hogy az idén konfirmáltak mind eljönnek az ősszel újra sorra kerülő találkozóra, melyen én is örömmel részt veszek.

Ferencz József

## A türelmetlen dramaturg

A fenti címen a Petőfi Rádió ápr. 14-én — neves színészek közreműködésével — egy fiatalon elhunyt dramaturgra, színházi szakíróra emlékezett.

A Rádió és Televízió Újság fényképét és Osváth László tollából rövid életrajzát közölte. Tudtam, hogy Osváth Béla egyike a Hódmezővásárhelyen született unitáriusoknak, utána néztem életének.

Tudjuk, hogy Osváth Béla 1926. június 4-én született Hódmezővásárhelyen. Itt járta iskoláit, ahol az irodalom iránt tanúsított élénk érdeklődést. Előbb szülővárosában színházat alapított, amely „az újkor reprezentatív repertoárjának kialakításának jegyében” működött. Aztán a szegedi Tudományegyetemen történelemszakos tanári oklevelet szerzett. A vásárhelyi Bethlen Gábor gimnáziumban tanított. 1954-től a TIT Csongrád megyei titkára volt. Szerkesztette a Csongrád megyei Füzeteket, tagja volt a Tiszatáj című folyóirat szerkesztőbizottságának. 1963—1965 közt, haláláig — a budapesti Nemzeti Színház fődramaturgja.

Színházi, képzőművészeti, művelődéspolitikai cikkein kívül négy nagyobb tanulmánya ismert: „Szigligeti” (1955), „Képek a szegedi színészet történetéből” (1956), „A mai magyar dráma” (1965) és a „Türelmetlen dramaturgia” (1956) címűek.

A türelmetlen dramaturg — Osváth Béla — az egyetemes kultúra előrevitelén fáradozott, megérdemli, hogy lapunk hasábjain is megemlékezzünk róla.

Kelemen Miklós

Magyar ENSZ Társaság

## Dr. Csehák Judit az Egészségügyi Világszervezetről

(MTI) Az ENSZ szakosított szervezete, az Egészségügyi Világszervezet 40 éves munkájáról tájékozódott csütörtöki ülésén a Magyar ENSZ Társaság Intéző Bizottsága. A Magyar Tudományos Akadémia épületében megtartott tanácskozáson dr. Csehák Judit szociális és egészségügyi miniszter tájékoztatta az intézőbizottságot a nemzetközi összefogás egyik legrégebbi hagyományaival rendelkező szervezetének tevékenységéről.

A Magyar ENSZ Társaság nevében Simai Mihály akadémikus, a társaság elnöke méltatta a WHO jelentőségét, kiemelve, hogy a szervezet nagy tömegeket juttatott hozzá az egészségügyi alapellátáshoz.

Ezután Gömbös Ervin, a társaság főtájtára a második félév feladatairól szólt.

A főtájtári előterjesztéshez kapcsolódva dr. Ferencz József püspök javasolta, hogy az őszi nemzetközi találkozáson a magyar kiküldöttek emeljék fel szavukat az erdélyi magyar és német kisebbségeket sújtó intézkedések ellen.

## KONFIRMÁCIÓ PESTLŐRINCEN

Pünkösd vasárnapján hat ifjú, három lány, három fiú konfirmált az istentisztelet keretében. A templom zsúfolásig megtelt ezen az ünnepi szertartáson. A fiatalokat a kezdő ének és a „derekas” ének között kérdezte ki a lelkész, és jó volt hallgatni az értelmes feleleteket, amelyeket úgy mondtak el, hogy még az utolsó padban ülők is jól hallották.

Ilyen módon lehetővé vált, hogy az ifjak szüleikkel és hozzátartozóikkal együtt élhettek úrvacsorával. Az egyházi főhatóság nevében dr. Kiss József főgondnok-helyettes köszöntötte a fiatalokat, akik értékes könyvajándékot is kaptak Csizsér József atyánkfiától. A gyülekezeti terem ajtaját is ki kellett nyitni, hogy elférjenek a hívek úrvacsoraosztásakor. Emlékezetes napja volt ez a pestlőrinci gyülekezetnek.

Dr. Jakab Jenő

**Külföldi olvasóinktól kérünk segítséget a portoköltségekre, valamint az erdélyi menekültek további támogatására.**

## UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos  
a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:  
Dr. Ferencz József

Felelős szerkesztőhelyettes  
Szent-Iványi Ilona

Szerkeszti a szerkesztőbizottság  
V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055  
Telefon: 113-094

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hirlapkézbesítő postahivatalnál, a hirlapkézbesítőknél, a Posta hirlapüzleteiben és a Hirlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a - 1900 -, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelezszámra.

Évi előfizetési díj 60,- forint  
Egyes szám ára 10,- forint

Index: 25.842

Egyetemi Nyomda - 88.6835 Budapest, 1988  
Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató

HU ISSN 0133-1272